

Keynes a Pequín

- El que ens preocupa avui de la Xina no és la democràcia, sinó la seva capacitat de contribuir a resoldre la crisi

JOSEP BORRELL*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 24.05.09

La màgia de les xifres rodones ens recorda que han passat 20 anys des que a Tiananmen es va acabar la primavera de Pequín. Hem republicat la imatge icònica d'aquell home aturant una columna de tancs, però, des d'aleshores, la Xina ha generat un terç del creixement mundial i s'ha convertit en el segon país exportador, darrere d'Alemanya. I el que ens preocupa avui no és tant la democràcia a la Xina, sinó la seva capacitat de contribuir a resoldre la crisi i a corregir els grans desequilibris econòmics mundials.

Aquesta és una de les grans qüestions del nostre temps. Abans de la crisi, en una conferència a Pequín, vaig dir que el futur del capitalisme depenia de les decisions del PC xinès, que és el que, a la pràctica, decidia la paritat del dòlar. Avui això encara és més cert, perquè el creixement no es podrà basar, com fins ara, en l'endeutament sense fi del consumidor americà finançat per l'excés d'estalvi de la Xina.

Per evitar la depressió, els països occidentals han substituït l'endeutament privat pel públic portant a terme grans plans de relleu. Però els pròxims anys aquest necessari endeutament serà un llast que s'haurà d'arrossegar. I això contribuirà a desplaçar el centre de l'economia mundial cap als països emergents. I serà bo per a tothom si es fa canviant el model de desenvolupament xinès, impulsant el seu mercat interior.

Keynes també ha passat per Pequín, i la Xina també ha llançat un gran pla d'estímul econòmic, el més gran del món en termes de PIB. Però s'ho pot permetre més que ningú perquè té un estabre superàvit públic i el seu endeutament és molt baix, menys del 20% (quan els EUA es dirigeixen al 100%). La seva moneda està blindada per unes enormes reserves de divises (el 25% del total mundial). No és vulnerable a la caiguda de les matèries primeres, més aviat aquesta caiguda l'afavoreix com a importador que és, ni al credit crunch, perquè el finançament de la seva economia no depèn de l'exterior.

Per això, al principi es pensava que podria resistir a l'efecte recessiu de la crisi i esmorteir-ne l'impacte global. Però la il·lusió ha durat poc i el seu punt feble, l'excessiva dependència de les exportacions i els excessos de capacitat en alguns sectors, ha fet que el seu PIB caigués per sota del 9%-8% necessari per mantenir l'ocupació i s'acosti perillosament al 6%-5%, un aterratge brutal que augmentaria les ja prou greus tensions socials.

QuE lluny que queda la primavera passada, quan es temia el reescalfament de l'economia xinesa, amb un creixement pròxim al 13% i una inflació del 8%. S'ha de recordar que el juliol passat el Banc Central Europeu (BCE) encara va pujar un quart el tipus d'interès perquè veia venir aquestes tensions inflacionistes... Des d'aleshores l'ha hagut d'abaixar a tota velocitat fins a l'1%.

A Pequín també van prendre importants mesures de refredament de la demanda interior reduint el crèdit, augmentant els tipus d'interès i deixant apreciar el iuan enfront del dòlar. Per això, quan la tardor

passada va explotar la crisi mundial, l'economia xinesa ja s'havia començat a alentir i a això s'hi va afegir de cop la caiguda de les exportacions. El resultat, un gran esclat d'atur amb 20 milions d'emigrants rurals obligats a tornar als camps que conreen, un patiment humà que no té, com a Europa, un Estat social que serveixi de para-xocs.

I en un país on el creixement assegura la pau social i el mínim de legitimitat del règim, el Govern havia de ser més reactiu i jugar la carta keynesiana amb tota rapidesa i intensitat. Una gran part d'aquest pla es dedica, com és clàssic en aquest tipus de polítiques, a les infraestructures i també a afavorir la competitivitat de les exportacions xineses. Però qui també hauria de visitar Pequín és Beveridge, l'inventor de la seguretat social d'estil europeu, perquè sense un relançament del consum de les famílies, el model de creixement continuarà sent desequilibrat.

El consum dels xinesos ha caigut del 46% del PIB el 2000 al 36% el 2007, mentre que la inversió arriba al 45%. Però, per impulsar el consum privat, entre altres coses, s'ha de crear un sistema de protecció social. La forta propensió a l'estalvi és deguda a la inexistència de sistemes d'assegurança enfront de la malaltia, la vellesa i la desocupació. L'educació està finançada pels governs locals i els més pobres no en poden fer efectiva la teòrica gratuïtat. Més de la meitat dels urbans i la gran majoria dels rurals no poden pagar al metge. El subsidi d'atur és raquític, i la seva aplicació, molt restringida. Les famílies estalvien més del terç de la seva renda per cobrir-se dels riscos de la vida i donar la millor educació possible al seu únic fill, amb qui compten per a la vellesa.

Sense un sistema de protecció social, l'excés d'estalvi no deixarà cap altra sortida que un hipotètic augment de les exportacions. Però d'aquesta manera la Xina no contribuiria a sortir de la crisi, sinó que n'aniria a remolc. Per això és tan bona notícia que a Pequín s'estigui pensant en la possibilitat de crear un sistema universal de salut d'aquí a l'any 2020 amb inversions massives que canviarien l'estructura del pla de relançament. Si Keynes i Beveridge passen junts per Pequín, sortirem més de pressa i més bé de la crisi.

* President de la Comissió de Desenvolupament del Parlament Europeu.